EENIGE OPMERKINGEN

OMTRENT HET

OP DEN 2DEN MEI 1860 VOORGESTELDE

ONTWERP VAN WET

TER AFSCHAFFING DER SLAVERNIJ IN SURINAME,

VOORNAMELIJK IN BETREKKING TOT

HET STAATSTOEZIGT OVER DE VRIJGEMAAKTE SLAVEN.

DOOR

J. WOLBERS.

TE UTRECHT, BIJ
KEMINK EN ZOON.

1860.

EENIGE OPMERKINGEN

OMTRENT HET

OP DEN 2^{DEN} MEI 1860 VOORGESTELDE

ONTWERP VAN WET

TER AFSCHAFFING DER SLAVERNIJ IN SURINAME,

VOORNAMELIJK IN BETREKKING TOT

HET STAATSTOEZIGT OVER DE VRIJGEMAAKTE SLAVEN.

DOOR

J. WOLBERS.

TE UTRECHT, BIJ
KEMINK EN ZOON.

1860.

VOORBERIGT.

Daar het de pligt en het voorregt van den vrijen Nederlandschen burger is om met bescheidenheid zijne denkbeelden omtrent regeringsdaden te openbaren, zoo was dit alleen reeds genoegzaam tot verschooning van de uitgave dezer brochure, waarin eenige aanmerkingen en beschouwingen over de door de regering ingediende Wetsvoorstellen tot afschaffing der slavernij in West-Indië worden medegedeeld. Er is echter meer. Ofschoon ik er nimmer een voet aan land heb gezet, is evenwel, onder de bijzondere leiding Gods, Suriname mij niet geheel vreemd. Door omgang en briefwisseling met Surinamers; door onderzoek der officieële en andere bronnen mij welwillend ontsloten tot voortzetting van mijn arbeid, het schrijven eener geschiedenis van Suriname, ben ik eenigermate nader in de toestanden aldaar ingeleid; bovenal echter gevoel ik de verpligting, die op ons Nederlanders rust ten opzigte van de slaven in onze West-Indische koloniën. Mijne verpligting ten deze eenigermate te kwijten, is de aanleiding tot het schrijven dezer brochure.

De Heer zegene ook dit gebrekkige.

UTRECHT,
18 Mei 1860.

Met warme belangstelling werd door de voorstanders van de Afschaffing der Slavernij naar het door den Minister van Koloniën beloofde nieuw of gewijzigd wetsontwerp, betreffende deze aangelegenheid, uitgezien. Het was den vrienden der slaven eene blijde tijding, toen zij vernamen dat, in de zitting der Tweede Kamer van 2 Mei ll. eene *Koninglijke Boodschap* was ingekomen, ten geleide van ter harer overweging gestelde *drie* nadere ontwerpen van wet, strekkende:

het *eerste*, tot afschaffing der slavernij in de kolonie Suriname;

het *tweede*, tot afschaffing der slavernij op de eilanden Curaçao, Bonaire, Aruba, St. Eustatius en Saba; en

het *derde*, tot gemoetkoming aan de gewezen eigenaren van slaven in het Nederlandsch gedeelte van St. Martin en om de slavernij aldaar geheel te niet te doen;

respectivelijk ter vervanging van de wetsvoordragten omtrent die aangelegenheden in October 1858 aan de Tweede Kamer aangeboden, doch vervolgens onafgedaan gebleven.

Deze tijding verlevendigde op nieuw de hoop der slavenvrienden, dat de 50,000 menschen, die, ofschoon levende op plaatsen waar Neêrlands gezag wordt geëerbiedigd, echter door de instandhouding van de afschuwelijke instelling der slavernij, tot heden in een onnatuur-

lijken en droevigen toestand verkeeren, uit dien toestand zullen worden verlost en in een beteren overgebragt.

Die hoop is niet ijdel, integendeel zij rust op een vasten grond, want de daad van de afschaffing der slavernij is eene daad van regtvaardigheid, overeenkomstig Gods wil.

De hoop dat zij spoedig tot stand zal komen wordt versterkt door het feit, dat de Nederlandsche Regering in de bij de bedoelde wetsontwerpen gevoegde memorie van toelichting, zich mede op dat standpunt plaatst en de ware beginselen, waarop de afschaffing der slavernij moet zijn gegrond, belijdt.

De Regering toch wenscht een vroeger in zedelijken zin gepleegd onregt te herstellen, en wil aan de duizenden, die daarvan nog het slagtoffer zijn, de regten hergeven, welke hun werden ontnomen of onthouden; de Regering wenscht dat die duizenden, aan wie de lang onthouden regten worden hergeven, werkelijk hiervan genot zullen hebben; de Regering wenscht tevens den landbouw in Suriname, de voorname bron van bestaan voor die kolonie, waardoor zij ook uit een finantieel en commercieel oogpunt voor Nederland belangrijk is en andere takken van bestaan op de eilanden te behouden. Ofschoon door de Regering, eene, volgens onze overtuiging overdreven vrees wordt gekoesterd, dat o. a. de landbouw in Suriname door de afschaffing der slavernij zal lijden, houdt die overweging haar echter niet terug van het volbrengen dier zoo lang verwachte daad van regtvaardigheid. Het is alzoo een edel doel dat de Regering zich bij de afschaffing der slavernij ter bereiking voorstelt. Geene zelfzuchtige of bekrompen staatkunde,

die slechts in onedele gemoederen huisvest, kan plaats vinden bij den man, die door den geliefden Vorst uit het doorluchtig Stamhuis van Oranje, bij herhaling met zijn vertrouwen werd vereerd en thans aan het hoofd staat van het Departement van Koloniën, en aan wien wij nu voor de tweede keer een wetsontwerp ter afschaffing der slavernij hebben te danken. Moge het na eenige wijzigingen weldra tot wet worden verheven en ook de Minister van Koloniën later met dankbaarheid kunnen wijzen op het vele goede, dat door deze wet, onder den zegen Gods, is tot stand gebragt.

Wij wenschen in dit geschrift de hoofddenkbeelden, die de Regering zich ter bereiking van haar edel doel als nuttig en noodzakelijk voorstelt kortelijk na te gaan en onze meening, ook waar ze met die der Regering eenigzins verschilt, met alle bescheidenheid, mede te deelen en ze der Regering, der Volksvertegenwoordiging en der Nederlandsche natie ter toetse te geven. Wrijving van denkbeelden kan nuttig zijn en iets te mogen bijdragen tot bevordering der zaak, waaraan een groot gedeelte mijner geringe krachten zijn gewijd is mijn vurigste wensch.

Wij nemen tot grondslag het ontwerp tot de afschaffing der slavernij in Suriname, met welke kolonie wij het beste bekend zijn.

De Regering vermeent dat tot het welslagen en vruchtbaar werken dier groote daad voornamelijk het volgende moet worden in acht genomen:

1°. De afschaffing der slavernij zij eene *algeheele* en *dadelijke*;

2°. de, bij deze wet, vrijgemaakten genieten dezelfde regten en zijn onderworpen aan dezelfde verplig-

tingen der andere inwoners; voor hen is geen bijzondere, burgelijke, regtstoestand noodig, alleen tijdens de overgangsperiode moeten eenige uitzonderingen worden vastgesteld;

3°. de vrijgemaakten komen, gedurende eenige jaren, onder een Staatstoezigt, dat beschermend, leidend en des noods betengelend zij; en

4°. de bestaande toestanden worden, voor zoo veel dit met de afschaffing der slavernij bestaanbaar is, behouden.

Het eerste denkbeeld *„algeheele en dadelijke afschaffing der slavernij"* wordt luide door ons toegejuicht. Wij stemmen van harte met de Regering in, dat de noodzakelijkheid hiervan reeds zoo dikwijls en met zulke bondige redenen betoogd is, dat verdere redeneringen hieromtrent overtollig zijn; te meer, daar ook de meerderheid der Volksvertegenwoordiging in deze overtuiging deelt. Wil men een onregt herstellen, men doe dit volkomen; het kwaad moet in den wortel worden aangetast, halve maatregelen baten niet.

Het verheugt ons ook uit het ingediende wetsvoorstel en de daarbij gevoegde Memorie van toelichting te ontwaren, dat de Regering thans eene besliste keuze heeft gedaan, om de emancipatie niet met de immigratie te vermengen, door welke vermenging ligt verwarring had kunnen ontstaan.

Emancipatie en immigratie toch zijn geheel verschillend. Afschaffing der slavernij is een maatregel van *Staat;* eene verpligting, die op de Regering rust, en welker vervulling door godsdienst, menschelijkheid en staatkunde gebiedend wordt gevorderd. Immigratie is een middel ter

ontwikkeling en nitbreiding van *particuliere* landbouwkundige ondernemingen, die, wel *ingerigt* en *voldoende waarborgen aanbiedende*, op de ondersteuning van de Regering aanspraak mag maken, doch waaruit geenzins eene noodzakelijke verpligting voor de Regering mag worden afgeleid. De Regering oordeelt juist, waar zij zegt, dat zij zich jegens de geheele Nederlandsche bevolking niet zou kunnen verantwoorden, wanneer zij ten behoeve van eenige nijverheidsondernemers millioenen uitgaf. Het moet dien personen genoegzaam zijn, dat de Regering zich bereid verklaart, om elke *eerlijke* poging tot immigratie van vrije arbeiders naar vermogen te bevorderen.

Immigratie moet blijven eene onderneming van *particulieren*, zonder *directe* inmenging van de Regering, of de Regering zal al de schaden daarvan dragen, zoo als Engeland heeft moeten doen, tot dat het, de *te korten* moede, thans daarvan begint af te zien, en de planters zelve zich daar mede belasten, onder zekere begunstiging van de Regering. Doet de Regering meer, dan zullen — terwijl de nijverheidsondernemers steeds blijven roepen om immigranten, doch ze overgebragt zijnde, niet tot een behoorlijken prijs willen hnren — ook de koloniale belastingen moeten verhoogd en hierdoor lieden worden bezwaard, die niet dadelijk of ten minste een gering belang bij de immigratie hebben. Ontevredenheid en gemor zoude onder alle standen in Suriname hierdoor worden te weeg gebragt.

Iets anders is de verpligting der Regering om in het belang der zedelijkheid en van het regt, een streng toezigt uit te oefenen op de eventuele immigratie, op dat

zij niet in een vermomden slavenhandel ontaarde. Ligt zou immigratie daarin kunnen ontaarden, indien o. a. de door den heer A. D. VAN DER GON NETZER, in zijne laatste brochure aangeprezen weg werd gevolgd.

De heer VAN DER GON NETZER meent, dat het beweren van Engeland ongegrond zou zijn, dat het vervoer van *zoogenaamde* vrije arbeiders uit Afrika, den slavenhandel doet voortduren; en hierin dwaalt de heer VAN DER GON NETZER, want zoolang de opperhoofden in Afrika, onder welken titel ook, een uitweg voor hunne gemaakte krijgsgevangenen vinden, zullen de oorlogen in de binnenlanden blijven voortduren. En wat men ook ter aanprijzing van den invoer van vrije ? Afrikanen in Fransch Guiana, aanlokkelijks moge zeggen, de ondervinding heeft geleerd, dat zij elke gelegenheid te baat nemen om *Cayenne* te ontvlugten, alwaar zij, volgens de eenparige verklaring van hen, die van tijd tot tijd, met levensgevaar, de wijk naar *Suriname* en *Demerary* nemen, als SLAVEN behandeld worden. Het beginsel van Engeland, om Christendom en beschaving onder de Afrikanen, *in Afrika zelf*, uit te breiden en te bevorderen, is het eenige middel om de oorlogen en de daaruit voortvloeijende gruwelen te doen eindigen. Is Christendom en beschaving in Afrika door gedrongen en willen dan zijne zonen en dochteren, uit eigen beweging naar West-Indie vertrekken, dan zal het een zegen voor de menschheid kunnen worden; doch hen, door geweld, list of misleiding, onder den titel van *vrije* arbeiders naar de kolonien over te voeren, en ze aldaar als *slaven* te behandelen, is niets minder dan heiligschennis. En nimmer zal eene Nederlandsche Regering zich *willen*

noch *durven* vereenigen met den man, die thans den staf des heerschers, met ijzeren arm, over de Fransche natie voert, om Engelands menschlievende bedoelingen te bestrijden. Hiertegen zou de Nederlandsche natie een formeel protest teekenen.

Het tweede door de Regering in het ontwerp nedergelegde en in de Memorie van Toelichting nader ontwikkelde denkbeeld, dat voor de, bij deze wet, vrijgemaakten, geen bijzondere burgerlijke regtstoestand noodig is, beamen wij mede ten volle. De oorzaken, die de Regering hiertoe hebben geleid, worden in de Memorie van Toelichting klaar en helder uit een gezet, maar zij zegt: „dat de vrijverklaarden rijp moeten worden gemaakt voor een toestand dat de wetgeving voor eene beschaafde maatschappij op hen toepasselijk worde, in stede van de wet te doen afdalen tot hunne bekrompen kennis en hun bijzonderen toestand."

De Regering beweert evenwel, dat tijdelijk hier en daar eene uitzondering moet worden gemaakt voor hen, die nog tot de uitoefening en het genot der burgerlijke regten moeten worden opgeleid. Wij willen de gegrondheid dier bewering niet geheel ontkennen, doch wenschen echter zeer, dat in het daartoe betrekking hebbende artikel 17, door bijvoeging eener tweede alinea, in enkele groote trekken, werd aangewezen, waarin die uitzonderingen zullen bestaan, opdat hierdoor de mogelijkheid worde voorgekomen, dat de in Suriname bij sommige plantaadje eigenaren en vooral bij administrateuren van plantaadjes, zoo sterk heerschende geest van reactie, daarop zoodanigen invloed uitoefene, dat een nieuw onregt aan de vrijgemaakten wierd gepleegd.

Het derde leidend denkbeeld der Regering bij de zamenstelling van het wetsvoorstel was: een over de vrijgemaakten uit te oefenen Staatstoezigt, dat ten doel heeft de vrijgemaakten te beschermen en op te leiden tot het familie en maatschappelijk leven, en tevens waar dit noodig is, beteugelend optreedt. Zie art. 16 en 27 benevens in de Memorie van Toelichting over die artikelen en de Algemeene beschouwingen blad 2 § 3.

Eene nadere bepaling en juister omschrijving, dan hier door de Regering wordt gegeven, achten wij zeer noodig.

In het vorig Wetsontwerp (1858—59) werd in de artikelen 21, 22, 23, 25 en 26, die daarop betrekking hebben, er ten minste iets meer van gezegd, dan wij nu vinden in art. 16, waar alleen vermeld wordt, dat er een toezigt van Staatswege zal wezen, en in artikel 27, waar weinig meer te lezen is, dan dat hiertoe speciale ambtenaren zullen zijn, terwijl er van hun werkkring slechts een klein gedeelte wordt aangewezen. De Regering beweert in de Memorie van Toelichting, dat eene nadere bepaling van het Staatstoezigt onnoodig is, en onmogelijk in deze wet kan worden opgenomen. Wij verschillen in deze met de Regering in gevoelen. Het is, dunkt ons, thans *zelfs nog meer dan vroeger noodig*, dat de aard en die wijze, waarop dat Staatstoezigt zal worden uitgeoefend, eenigzins nader wordt omschreven, omdat aan het vierde hoofddenkbeeld der Regering, „de bestaande toestanden zoo veel mogelijk te behouden," zoo veel, naar onze meening wel wat te veel, wordt opgeofferd, dat, bij gebrekkige regeling der uitoefening van dat toezigt, de vrijgemaakte weinig door deze wet zal worden gebaat.

Zoo kan artikel 18, eerste alinea, door eenzijdige toepassing in den geest van sommige Surinaamsche eigenaren en administrateuren van plantaadjes, in plaats van *afschaffing* der slavernij *bestendiging* er van worden, onder een anderen naam. Zoo kan artikel 24 door eene eenigzins onduidelijke redactie tot de verkeerde interpretatie aanleiding geven, dat de plantaadje-eigenaar waant, dat *alleen* aan hem de magt verblijft om al of niet overeenkomsten, naar zijn goeddunken, met de vrijgemaakten te sluiten; terwijl de laatsten hierin niet veel meer behoeven gekend te worden, dan vroeger de slaven onder zijn beheer [1].

Tegen dergelijke misbruiken moet het Staatstoezigt met naauwlettendheid waken, en daarom is het hoog noodig, dat de aard en wijze, waarop het wordt uitgeoefend, duidelijk worde omschreven.

Wil de Regering het beginsel vasthouden, om de plantaadjemagt, zooveel mogelijk, op de plantaadjes, waar zij zich tijdens de nitvaardiging dezer wet bevinden, te doen zamen blijven, dan moet het Staatstoezigt in vollen zin beschermend voor vrijgemaakten optreden.

Er is ongetwijfeld veel ten goede van het vierde hoofddenkbeeld der Regering „het behoud zoo veel mogelijk der bestaande toestanden" te zeggen, toch zouden wij wenschen, dat er een middenweg kon worden ingeslagen, door de opneming der bepaling in de wet, dat de plan-

---

1 Wel wordt in de toeliehting van artikel 24 gewaagd van „het zich kunnen en willen verstaan der plantaadje-magt met den eigenaar van den grond," doch in het artikel zelf heerseht daaromtrent eene onduidelijkheid, die o. a. niet gevonden werd in artikel 22 van het ontwerp 1858—59.

taadje-magten, gedurende den tijd van het Staatstoezigt, gehonden waren, wel in de eerste plaats te trachten overeenkomsten met bunne vorige eigenaren te sluiten, doch zich, indien dezen geen billijke voorwaarden, ter beoordeeling van den ambtenaar met het Staatstoezigt belast, wilden toestaan, ook op andere plantaadjes, in hetzelfde district gelegen, zich zouden kunnen verburen. Door bemiddeling van het Staatstoezigt kon dan toch het blijven op dezelfde plantaadje worden bevorderd, waartoe de negermagt, krachtens gewoonte en andere in de Memorie van Toelichting genoemde beweegredenen, zich ligtelijk zou laten bewegen, indien de eigenaar van den grond billijke en redelijke voorwaarden wilde toestaan. De opneming van die bepaling zou hem daartoe te eerder noopen. Ook komt het ons voor, dat de overeenkomsten niet voor jaren, maar telkens voor 12 maanden moeten worden gesloten.

Zoo kon het door de Regering beoogde doel evenzeer bereikt, en de goede behandeling van den arbeider meer en beter worden verzekerd.

Lediggang en zwerverij kunnen voorzeker niet geduld, maar moeten bestraft worden.

Is alzoo, volgens onze meening, noodig, dat eene nadere bepaling en omschrijving van het Staatstoezigt in de wet worde opgenomen, het is, dunkt ons, ook niet onmogelijk. Het is daarom niet onmogelijk, omdat men daartoe niet in details behoeft te komen, en veel aan maatregelen van algemeen bestuur kan overlaten, terwijl men het in de wet slechts met enkele groote trekken behoefde aan te duiden.

Wij willen daartoe eenige denkbeelden mededeelen, die voornamelijk ontleend zijn aan eene schets van een

man, grondig met Suriname bekend, die in de kolonie geboren en opgevoed, er sedert jaren woonachtig is, en niets liever wenscht dan het heil van zijn geboortegrond te bevorderen. Zamensprekingen met andere mannen, mede door eigen ondervinding en aanschouwing met Suriname's behoeften bekend, en eigene studie van deszelfs geschiedenis hebben mij tot eenige wijzigingen zoo in vorm als inhoud geleid.

Bij de afschaffing der slavernij moet Suriname, op betere wijze dan thans in districten worden verdeeld. Bij de vorming dier districten, die niet te groot moeten zijn [1], lette men vooral op de aardrijkskundige ligging, communicatiewegen, enz. enz., zoodat de in elk district gelegen plantaadjes behoorlijke gemeenschap met elkander kunnen onderhouden en er een gemakkelijke toegang zij tot het centraal punt van het district.

Dit centraal punt, in ieder district betrekkelijk als de hoofdplaats er van te beschouwen, zij de grondslag voor een toekomstig dorp.

De keus en de verdeeling van het terrein vorderen bijzondere oplettendheid. Een en ander, benevens de plaatsing der gebouwen, moet zoodanig worden ingerigt, dat het behoorlijk tot eene doelmatige uitbreiding geschikt is. Verlaten plantaadjes of gronden, in het midden van de bebouwden gelegen, bieden veelal geschikte gelegenheden hiertoe aan. Plandtaadjes waar reeds gebouwen der Hernhuttersche broeders (Zendingsstations) zijn gevestigd, zijn

1 Indien o. a. de Districten Nickerie en Coronie als zoodanig worden behouden, is het om derzelver uitgestrektheid noodig, dat elk dezer in twee gedeelten worden gesplitst.

ook aan te bevelen, zoowel ter besparing van onkosten als ter bevordering van het aan de vrijgemaakten en hunne kinderen te verleenen godsdienstig onderwijs.

Op dat centraal punt worde gebouwd: de woning van den ambtenaar met het Staatstoezigt in het district belast; de woning van den leeraar der godsdienst, die tevens, ten minste in de eerste tijden, ook het onderwijs der kinderen op zich dient te nemen [1]; een lokaal geschikt tot het houden van openbare godsdienstoefening en het geven van schoolonderwijs, behoort hieraan verbonden te zijn. Behalve dezen is een gebouw ter verpleging der zieken een noodzakelijk vereischte, benevens eene woning voor den districts-geneesheer; eene andere afdeeling er van kon worden ingerigt ter opname en verzorging van weezen, ouden en zwakken, die de familie-hulp missen. Met toestemming van den district-ambtenaar kunnen zich op het centraal punt vestigen: winkeliers, kleinhandelaars, kleêr- en schoenmakers, enz. enz. De noodige concurrentie worde toegelaten, doch het verkoopen van sterken drank bepaaldelijk verboden [2].

---

1 Door de ijverige bemoeijingen van de Hernhuttersche zendelingen zal provisioneel in de eerste behoefte aan godsdienstig en verder onderwijs kunnen worden voorzien. Bij gebrek aan zendelingen zullen de onder hunne leiding gevormde nationaal-helpers de godsdienstoefeningen kunnen leiden, en met meer of minder reeds ontwikkelde leerlingen het hoogst noodig onderwijs kunnen geven. Het is ook te hopen dat andere mannen en vrouwen uit Nederland, die den Heer liefhebben, worden opgewekt, om tot dat arbeidsveld in te gaan. Waar bepaald vele Roomschen wonen, worde ook ten hunnen behoeve gelegenheid tot het houden van openbare godsdienstoefening verleend. Geen dwang of uitsluiting ter zake van geloofsovertuiging vinde plaats.

2 De oprigting en bouw dier woningen kon aan de particuliere in-

Op dergelijke wijze wordt de grondslag voor een toekomstig dorp gelegd; het worde niet kunstmatig en als met tooverslag daargesteld, zoo als in het plan der Staats-Commissie scheen te liggen, het ontwikkele zich langs een natuurlijken weg en op tijd. De opkomst tot openbare godsdienstoefening, het schoolgaan der kinderen, het brengen van bezoek aan weezen, zieken, ouden en zwakken, het zich aldaar aanschaffen van artikelen tot kleeding of hnisraad of keukengereedschap benoodigd, of van enkele voorwerpen tot gerief of lnxe bestemd, dit alles reeds zal er toe leiden, om het den bewoner van het district als zijn dorp te doen beschouwen.

Van tijd tot tijd vestigen er zich ook die vrijgemaakten, die, minder geschikt voor den veldarbeid, een of ander nnttig bedrijf ter hand nemen. Ambachtslieden met hunne gezinnen zetten zich hier neder, en verdienen zoo hier als op de naburige plantaadjes, met eere hun brood. In sommige districten zullen misschien de boschnegers en Indianen die plaatsen bezoeken, om sommige benoodigdheden te koopen, of ruilhandel te drijven. Het is niet onmogelijk, dat zij zich langzamerhand, uit vrije keuze, meer dan vroeger, aan de plantaadje-bevolking zullen aansluiten en hun afkeer voor plantaadje-arbeid

---

dustrie worden overgelaten, waarhij echter een vast plan worde gevolgd; zoo de regering die woningen zelf wilde doen daarstellen, moet een redelijke en billijke hnur door de gebruikers worden betaald, ten voordeele der gemeentekas. Dit laatste was misschien nog wel het meest te verkiezen, omdat zoo onverhoopt door de District-amhtenaren, in het helang van het algemeen, verwijdering van een der gevestigde handelaars of bedrijvers noodig mogt worden geacht, dit weinig moeijelijkheid behoefde te veroorzaken.

— nu niet langer *slavenwerk* — verminderen. De voordeelen die de beschaving aanbiedt, zullen door hen misschien ook op prijs gesteld worden; en gemakkelijker dan vroeger in hunne verafgelegene woonplaatsen, kan hun het Evangelie der genade worden verkondigd. Zoo men hen voor zich zelven behouden en tevens kan overhalen hunne physieke krachten ten nutte der kolonie te besteden, zon hierdoor eene groote en belangrijke aanwinst in meer dan een opzigt worden verkregen.

Ook de immigranten, die van tijd tot tijd in Suriname mogten komen, vinden op deze centraalpunten de eerste gereedelijke aanknoopingspunten.

Op dat centraalpunt zij het domicilie van den districtambtenaar; daar woont hij en zijn adjunct, die tevens de functien van Secretaris waarneemt, houdt zijn bureau, enz. enz. [1]

Die ambtenaar, als landdrost of onder den titel dien de Regering geschikt oordeelt, worde door den Koning benoemd. Hij staat in de eerste plaats onder een na te noemen hoofdambtenaar, aan wien hij verantwoording zijner administratie doet, van wien hij bevelen ontvangt enz. terwijl de gouverneur, na ingewonnen advies van den be-

---

1 Tot ondersteuning der Policie kan men provisioneel de landelijke schutterij in stand houden, bestaande uit directeuren, blankofficiers en plantaadjearbeiders. De district-ambtenaren bekleeden dan den post van kapitein, en aan hen is de nadere regeling en wijziging opgedragen. Het Reglement op de verdeeling der kolonie Suriname in divisien en ter verzekering der publieke rust en veiligheid derzelve — zie G. B. 1842 n°. 3 — kan ten grondslag dienen voor de Districtsgemeenten, doch behoeft groote wijziging. Het Heemraadschap, waarmede nu oneigenlijk de leden van den kolonialen raad zijn bekleed, vervalt natuurlijk.

doelden hoofdambtenaar, over zijne plaatsing beschikt, enz.

Als ambtenaar van den burgerlijken stand worden de huwelijken in het district door den districtambtenaar, volgens de wet voltrokken [1]. In vereeniging met den leeraar der godsdienst en anderen bevordere hij zoo veel mogelijk het wettig huwelijk. Het in goeden staat houden der openbare gebouwen; het geregeld onderwijs van de kinderen der vrijgemaakten is aan zijne bijzondere zorg toevertrouwd; het hoofdtoezigt over de geneeskundige verpleging en de verzorging der weezen, ouden en zwakken zij hem opgedragen; hij bestuurt ook de geldelijke administratie der gemeente en regelt en ontvangt de bijdragen der vrijgemaakten ter vervulling der verpligting bij artikel 12 bedoeld. De districtambtenaar roept de vrijgemaakten op tot vervulling der Staatsdiensten bij artikel 21 genoemd; hij bestiert en regelt die werkzaamheden en doet het behoorlijke loon uitbetalen [2].

De district-ambtenaar treedt bemiddelend op, bij het aangaan van overeenkomsten der plantaadje-magten met de eigenaars der gronden, de nijverheidsondernemers. Geene contracten zijn geldig dan ter overstaan van hem gesloten of later door zijne goedkeuring bekrachtigd. Hij zorgt — zoo als bij artikel 27 is gezegd, dat de gesloten overeenkomsten wederzijds behoorlijk worde nageleefd. Door hem wordt, met overleg der plantaadje eigenaars en der arbeiders, jaarlijks een tarief van werktaken ge-

1 Het is noodzakelijk dat de District-ambtenaren hiertoe worden gekwalificeerd.

2 Tot deze staatsdiensten behoort voornamelijk het onderhoud der communicatie-wegen waartoe thans elke plantaadje gehouden is de benoodigde commando-negers te leveren.

concipieerd, aan den na te noemen hoofdambtenaar toegezonden en, na diens ingewonnen advies, door den Gouverneur gewijzigd of bekrachtigd [1]. Aan den districtambtenaar worde de magt verleend, om, zonder hooger beroep, omtrent geschillen van geringen aard tusschen de leden van zijn district onderling en tusschen hen en hunne huurders uitspraak te doen en — om straf toe te passen op eenvoudige overtredingen of vergrijpen, als *a.* verzet met woorden of onbetamelijke gedragingen, *b.* opzettelijk verzuim van werk, onwil of dronkenschap, *c.* beleedigingen of geringe feitelijkheden, *d.* weigering om zich aan gezondheids-maatregelen te onderwerpen, *e* verwijdering buiten het territoir van het district gedurende den tot werken bestemden tijd, zonder vergunning van den huurder of den district-ambtenaar, *f.* pligtverzuim of storing der goede orde zonder verzwarende omstandigheden, *g.* dieverijen van geringe waarde.

De straffen die de districtambtenaar mag opleggen zijn geldboeten ten laste der huurders, niet te bovengaande *f* 25.—, ten laste der arbeiders ten hoogste *f* 5.— en opsluiting in een gebouw, ter plaatse waar de districtambtenaar is gevestigd, ten hoogste drie etmalen [2].

Grootere vergrijpen der vrijgemaakten, die tijdens den duur van het Staatsgezag, nog niet onder het bereik der gewone strafwet vallen, zoo als landlooperij en zwer-

1 Dit tarief kan ook gelden voor de immigranten.

2 Bij de opnoeming der boeten schijnt tusschen huurders en arbeiders eene onevenredigheid te zijn — men bedenke echter, dat de boeten, den huurders op te leggen, slechts kunnen voortspruiten uit nalatigheid in het naleven der overeenkomsten. Over andere vergrijpen staan zij onmiddellijk onder de gewone strafwetgeving.

verij, kunnen door den Procureur-Generaal worden bestraft met verhoogde geldboeten, opsluiting in het fort Zeelandia voor hoogstens 8 dagen en eindelijk plaatsing op een strafetablissement, waar de loonen de helft lager dan het gewone tarief bedragen, voor den tijd van drie maanden [1]. Dit zijn de hoogste straffen die door of van wege het Staatstoezigt mogen worden toegepast. Wanbedrijven en misdaden vallen onder het bereik van den gewonen regter. LIJFSTRAFFEN WORDEN VOOR ALTIJD EN IN ALLEN GEVALLE VOOR GOED AFGESCHAFT.

De uitoefening van het Staatstoezigt over de vrijgemaakte particuliere slaven in Paramaribo, wordt aan een ambtenaar opgedragen, die in rang en magt met de districtambtenaars gelijk staat. Wordt door locale omstandigheden een gedeelte van zijn werkkring, dat meer bepaald in de districten tehuis behoort, verminderd, aan den anderen kant worden zijne werkzaamheden uitgebreider, daar de onder zijn beschermend, leidend en des noods beteugelend toezigt staande vrijgemaakten door de meerdere verscheidenheid hunner betrekkingen nog meerder hulp en raad noodig hebben.

Verder zouden wij het geschikt achten dat, tijdens

---

1 Als strafetablissement komt ons voor, dat het fort Nieuw-Amsterdam zeer geschikt is; een belangrijke kostgrond is hieraan verbonden en het toezigt kon door geschikte officieren van de aldaar aanwezige bezetting worden uitgeoefend. Vroeger werden de tot dwangarbeid veroordeelde slaven daar meestal geplaatst. De plantaadje Catharina-Sophia worde er niet toe ingerigt; dit zou den arbeid, die door het gouvernement wordt verschaft, vilipenderen. De gouvernementsplantaadjes worden modellen van goede behandeling der vrije arbeiders. Er moet als zoodanig op kunnen worden gewezen.

den duur van het Staatstoezigt, er een afzonderlijk departement werd daargesteld, aan welks hoofd een ambtenaar stond, die bijv. onder den titel van Commissaris der inlandsche bevolking [1], al wat tot uitoefening van het Staatstoezigt betrekking had bestierde, onder het oppergezag van den Gouverneur, aan wien hij rekening en verantwoording schuldig was, en van wien hij bevelen ontvangt die hij ten uitvoer moet doen leggen, in overeenstemming met de beginselen der wet tot afschaffing der slavernij [2].

Die ambtenaar moet staan onder het gezag van den Gouverneur, omdat het in eene kolonie noodig is, dat hieromtrent eenheid heerscht; hij hebbe echter zijn afzonderlijken werkkring. Hij kan den Gouverneur telkens van advies dienen, waar het maatregelen van bestuur of leiding van de zaken der onder het Staatstoezigt gestelde vrijgemaakten betrof; hij moet daartoe ook zitting hebben in den kolonialen raad, waar hij in zekeren zin, als vertegenwoordiger der inlandsche bevolking optreedt.

Die district-ambtenaren en de ambtenaren met het toezigt der vrijgemaakten in de stad belast, moeten aan het bureau van den Commissaris der inlandsche bevolking hunne maandstaten en verdere verslagen inleveren en van daar inlichting en bevelen ontvangen.

De bedoelde hoofdambtenaar moet telkens zich door bezoekreizen in de districten verzekeren dat de bepalin-

1 Reeds nu bestaat er een ambtenaar onder dien titel, doch zijn werkkring is weinig beduidend, en hij is te veel inferieur en kan weinig invloed uitoefenen.

2 Bij dit departement kan ook het toezigt en over de immigranten berusten.

gen der wet en der bijzondere reglementen behoorlijk worden nageleefd en de districtambtenaren en de ambtenaren met het toezigt der vrijgemaakten in de stad belast, met raad en daad bijstaan. De betrekking van een dergelijken hoofdambtenaar kan, goed geregeld en aan een waardig en bekwaam persoon opgedragen, van onberekenbaar veel nut zijn en veel toebrengen, dat het staatstoezigt werkelijk ten goede voor de vrijgemaakten en in het belang der geheele kolonie strekt.

En hiermede sluiten wij onze opmerkingen over het door de Regering ingediende Wetsontwerp.

Over den aard en de wijze van het uit te oefenen Staatstoezigt deelden wij, iets uitvoeriger, vrijmoedig onze denkbeelden vrede.

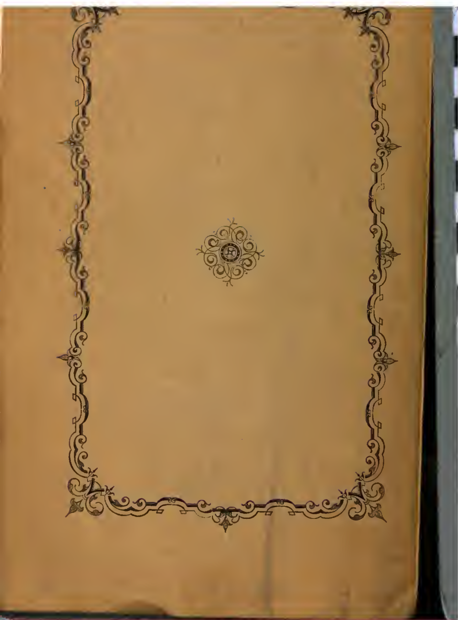
Wij bieden ze in de eerste plaats, met bescheidenheid, der Regering en der Volksvertegenwoordigers aan; terwijl wij vertrouwen, dat zoo door sommige leden der Volksvertegenwoordiging amendementen tot wijziging of aanvulling van het wetsontwerp werden ingediend, die meer of minder in overeenstemming zijn met de door ons in deze brochure ontwikkelde denkbeelden, de Regering er zich niet zou behoeven tegen te verklaren, als zijnde zij in strijd met de door haar nedergelegde beginsels. Wij meenen dat onze denkbeelden niet strijden, maar veel meer strooken met die der Regering, welke volgens de Memorie van Toelichting zich bij de indiening dezer wet het edele doel voor oogen stelde, *onregt te herstellen* en eene daad van regtvaardigheid te verrigten, waarop ongetwijfeld de zegen van God rusten zal. *Regtvaardigheid verhoogt een volk.*

Wij onthielden ons zelfs een enkel woord te zeggen

omtrent de wijze, waarop de Regering vermeent de vergoeding aan de plantaadje-eigenaren te doen plaats vinden. Als Christen en emancipist heb ik slechts met de afschaffing der slavernij in betrekking tot de slaven te doen; als Nederlander stel ik belang in den bloei van Suriname, doch de kwestie over schadevergoeding of te gemoetkoming aan de eigenaars laat ik gaarne over aan mannen, die daaromtrent beter dan ik op de hoogte zijn.

Mogen de wetsontwerpen tot afschaffing der slavernij weldra (eenigzins gewijzigd) wet worden en alzoo de afschuwelijke instelling der slavernij voor altijd in Neêrlands koloniën worden vernietigd. Daartoe geve de Heer zijnen zegen.

BRINKMAN PROD NR B
60 20 885

DEPOT NED PUBL
2 170 035